

UJEDINJENI NARODI,
Opća skupština

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom

Fakultativni protokol uz Konvenciju

**Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske
za osobe s invaliditetom**

**Ministarstvo za demografiju, obitelj,
mlade i socijalnu politiku**

Zagreb, 2018.

UJEDINJENI NARODI

Opća skupština

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom

Fakultativni protokol uz
Konvenciju

Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske

Zagreb, 2017.

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom

Države potpisnice ove Konvencije,

- (a) *Pozivajući se na načela proglašena u Povelji Ujedinjenih naroda kojima se priznaju prirodno dostojanstvo i vrijednost, te jednaka i neotuđiva prava svih članova ljudske zajednice kao temelj slobode, pravde i mira u svijetu,*
- (b) *Prihvaćajući da su Ujedinjeni narodi u Općoj deklaraciji o pravima čovjeka i u Međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, proglasili i složili se da svatko ima sva prava i slobode navedene u tim dokumentima, bez razlike po bilo kojoj osnovi,*
- (c) *Potvrđujući univerzalnost, nedjeljivost i međusobnu ovisnost svih ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i potrebu da se osobama s invaliditetom zajamči njihovo puno uživanje bez diskriminacije,*
- (d) *Pozivajući se na Međunarodni ugovor o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima, Međunarodnu konvenciju o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvenciju protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Konvenciju o pravima djeteta te Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji,*
- (e) *Prihvaćajući da je invaliditet razvojni proces te da invaliditet*

- nastaje kao rezultat međudjelovanja osoba s oštećenjima i prepreka koje proizlaze iz stajališta njihove okoline te iz prepreka koje postoje u okolišu, a koje onemogućuju njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na izjednačenoj osnovi s drugim ljudima,
- (f) *Priznajući važnost načela i političkih smjernica sadržanih u Svjetskom programu djelovanja koji se odnosi na osobe s invaliditetom i u Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom u smislu utjecaja na promicanje, formuliranje i ocjenjivanje politika, planova, programa i aktivnosti na državnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, kako bi se još više izjednačile mogućnosti za osobe s invaliditetom,*
  - (g) *Naglašavajući značaj uključivanja pitanja vezanih uz invaliditet u središnje tokove događanja, kao sastavnoga dijela odnosnih strategija održivoga razvoja,*
  - (h) *Priznajući također da diskriminacija bilo koje osobe na osnovi invaliditeta predstavlja povredu prirođenog dostojanstva i vrijednosti čovjeka,*
  - (i) *Priznajući i nadalje raznolikost osoba s invaliditetom,*
  - (j) *Priznajući potrebu promicanja i zaštite ljudskih prava svih osoba s invaliditetom, uključujući i one kojima je potrebna veća podrška,*
  - (k) *Izražavajući zabrinutost da osobe s invaliditetom, usprkos ovim različitim instrumentima i nastojanjima, i dalje nailaze na prepreke u svom sudjelovanju kao ravnopravni članovi društva, što predstavlja kršenje njihovih ljudskih prava u svim dijelovima svijeta,*

- (l) *Priznajući važnost međunarodne suradnje u unapređenju životnih uvjeta osoba s invaliditetom u svim zemljama, posebice onima u razvoju,*
- (m) *Prihvaćajući vrijedne postojeće i potencijalne doprinose osoba s invaliditetom sveopćem blagostanju i raznolikosti njihovih zajednica, te da će promicanje punog uživanja ljudskih prava i temeljnih sloboda od strane osoba s invaliditetom i puno sudjelovanje osoba s invaliditetom polučiti kao rezultat njihov veći osjećaj pripadnosti i značajan napredak u ljudskom, socijalnom i ekonomskom razvitku društva te iskorjenjivanje siromaštva,*
- (n) *Priznajući važnost osobne autonomije i neovisnosti osoba s invaliditetom, uključujući slobodu izbora,*
- (o) *Uzimajući u obzir da bi osobe s invaliditetom trebale imati mogućnost aktivnoga uključivanja u procese donošenja odluka o politikama i programima, uključujući one koji se izravno odnose na njih,*
- (p) *Izražavajući zabrinutost zbog teških uvjeta s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom s teškim ili višestrukim, odnosno otežavajućim oblicima diskriminacije na osnovi rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog, etničkog, domorodačkog ili socijalnog podrijetla, imovinskog statusa, rođenja, dobi ili nekog drugog statusa,*
- (q) *Prihvaćajući da su žene i djevojčice s invaliditetom često izložnije riziku od nasilja, ozljeđivanja, zlostavljanja, zapostavljanja ili nesavjesnog postupanja, maltretiranja ili izrabljivanja, kako u svojim domovima, tako i izvan njih,*
- (r) *Prihvaćajući da djeca s teškoćama u razvoju trebaju u potpunosti uživati sva ljudska prava i temeljne slobode ravnopravno s*

- drugom djecom, te podsjećajući na obveze koje su zemlje potpisnice Konvencije o pravima djeteta preuzele u tom smislu,
- (s) *Naglašavajući* potrebu za uključivanjem aspekta spolova u sva napore usmjerene prema promicanju punog uživanja ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom,
  - (t) *Ističući* činjenicu da većina osoba s invaliditetom živi u uvjetima siromaštva, i prepoznajući u tom smislu nužnu potrebu ublažavanja negativnog učinka siromaštva na osobe s invaliditetom,
  - (u) *Imajući na umu* da su uvjeti mira i sigurnosti utemeljeni na punom poštivanju ciljeva i načela sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda i poštivanju primjenjivih dokumenata o ljudskim pravima nužni za punu zaštitu osoba s invaliditetom, posebno za vrijeme oružanih sukoba i strane okupacije,
  - (v) *Priznajući* važnost mogućnosti pristupa fizičkom, socijalnom, ekonomskom i kulturnom okruženju te pristupa obrazovanju, informacijama i komunikaciji, u omogućavanju punoga uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda osobama s invaliditetom,
  - (w) *Shvaćajući* da je pojedinac, imajući obveze prema drugim pojedincima i prema zajednici kojoj pripada, dužan boriti se za promicanje i poštivanje prava priznatih u Međunarodnoj povelji o ljudskim pravima,
  - (x) *Uvjerene* da je obitelj prirodna i temeljna skupna jedinica društva i da ima pravo na zaštitu društva i države, a da osobe s invaliditetom i članovi njihovih obitelji trebaju primiti potrebnu zaštitu i pomoć kako bi se obiteljima omogućilo davanje doprinosa punom i ravnopravnom uživanju prava osoba s invaliditetom,

- (y) Uvjerene da će sveobuhvatna i cjelovita međunarodna konvencija usmjerena na promicanje i zaštitu dostojanstva osoba s invaliditetom značajno pridonijeti poboljšanju izrazito nepovoljnoga socijalnog položaja osoba s invaliditetom te promicati njihovo sudjelovanje u građanskim, političkim, ekonomskim, društvenim i kulturnim područjima života uz jednake mogućnosti, kako u zemljama u razvoju, tako i u razvijenim zemljama,

Suglasile su se oko sljedećeg:

Članak 1.

SVRHA

Svrha ove Konvencije je promicanje, zaštita i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba s invaliditetom i promicanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva.

Osobe s invaliditetom uključuju one koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Članak 2.

DEFINICIJE

Za potrebe ove Konvencije:

“Komunikacija” uključuje jezike, prikazivanje teksta, Brailleovo pismo, taktilnu komunikaciju, uvećani tisak, pristupačne multimedije, kao i pisani oblik, zvučne zapise, obični jezik, osobne čitače i augmentativne

i alternativne oblike, sredstva i formate komunikacije, uključujući pristupačnu informacijsku i komunikacijsku tehnologiju;

“Jezik” označava govorne i znakovne jezike te druge vrste jezika koji nemaju formu govornih jezika;

“Diskriminacija na osnovi invaliditeta” označava svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi invaliditeta koje ima svrhu ili učinak sprečavanja ili poništavanja priznavanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području, na izjednačenoj osnovi s drugima. Ona uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući i uskraćivanje razumne prilagodbe;

“Razumna prilagodba“ znači potrebnu i odgovarajuću prilagodbu i podešavanje, koja ne predstavljaju neproporcionalno ili neprimjereno opterećenje, da bi se u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno osobama s invaliditetom osiguralo ravnopravno uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na izjednačenoj osnovi s drugima;

“Univerzalni dizajn” označava oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga na način da ih mogu koristiti svi ljudi u najvećoj mogućoj mjeri, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja. “Univerzalni dizajn” neće isključivati pomoćne naprave za određene skupine osoba s invaliditetom u onim slučajevima kada je to potrebno.

Članak 3.

OPĆA, NAČELA

Načela ove Konvencije su:

- (a) poštivanje urođenog dostojanstva, osobne autonomije uključujući slobodu osobnog izbora i neovisnost osoba;

- (b) nediskriminacija;
- (c) puno i učinkovito sudjelovanje i uključivanje u društvo;
- (d) poštivanje razlika i prihvaćanje osoba s invaliditetom kao dijela ljudske raznolikosti i čovječnosti;
- (e) jednakost mogućnosti;
- (f) pristupačnost;
- (g) jednakost između muškaraca i žena;
- (h) poštivanje sposobnosti razvoja djece s teškoćama u razvoju i poštivanje prava djece s teškoćama u razvoju na očuvanje vlastitog identiteta.

Članak 4.

OPĆE OBVEZE

1. Države potpisnice obvezuju se osigurati i promicati puno ostvarenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba s invaliditetom bez diskriminacije na osnovi invaliditeta. U tu svrhu države potpisnice se obvezuju:
  - (a) usvojiti odgovarajuće zakonodavne, upravne i druge mjere za provođenje prava priznatih ovom Konvencijom;
  - (b) poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, za izmjenu ili ukidanje postojećih zakona, propisa, običaja i prakse, koji predstavljaju diskriminaciju osoba s invaliditetom;
  - (c) uzeti u obzir zaštitu i promicanje ljudskih prava osoba s invaliditetom pri donošenju političkih odluka i programa;
  - (d) suzdržati se od svakog postupanja ili prakse koja nije u skladu s ovom Konvencijom te osigurati da javne vlasti i institucije djeluju u skladu s ovom Konvencijom;

- (e) poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi se uklonila diskriminacija na osnovi invaliditeta izražena od strane bilo koje osobe, organizacije ili privatnog poduzeća;
- (f) poduzeti ili promicati istraživanje i razvoj univerzalno dizajniranih predmeta, usluga, opreme i objekata, prema definiciji iz članka 2. ove Konvencije, a što bi trebalo zahtijevati najmanju moguću prilagodbu i najmanji trošak, kako bi se zadovoljile specifične potrebe osobe s invaliditetom, te promicati univerzalni dizajn u razvoju standarda i smjernica;
- (g) poduzeti ili promicati istraživanje i razvoj, te promicati dostupnost i uporabu novih tehnologija, uključujući informatičke i komunikacijske tehnologije, pomagala za kretanje, uređaja i pomoćnih tehnologija, prilagođenih osobama s invaliditetom, dajući prednost tehnologijama dostupnih cijena;
- (h) pružiti osobama s invaliditetom pristupačne informacije o pomagalima za kretanje, te uređajima i pomoćnim tehnologijama, uključujući nove tehnologije, kao i o drugim oblicima pomoći, službama potpore i kapacitetima;
- (i) promicati obučavanje stručnjaka i osoblja koje radi s osobama s invaliditetom o pravima priznatim ovom Konvencijom kako bi bili osposobljeni za bolje pružanje pomoći i usluga zajamčenih tim pravima.

2. S obzirom na ekonomska, socijalna i kulturna prava, svaka država potpisnica obavezuje se poduzeti mjere u skladu sa svojim najvećim raspoloživim mogućnostima i, gdje je to potrebno, u okviru međunarodne suradnje, s ciljem postupnog potpunog ostvarenja ovih prava, ne zanemarujući one obveze, sadržane u ovoj Konvenciji, koje su odmah primjenjive u skladu s međunarodnim pravom.

3. U razvoju i primjeni zakona i politika u provedbi ove Konvencije, i u drugim procesima donošenja odluka koje se odnose na osoba

s invaliditetom, države potpisnice će se savjetovati i u to aktivno uključiti osobe s invaliditetom, kao i djecu s teškoćama u razvoju, putem organizacija koje ih predstavljaju.

4. Ništa u ovoj Konvenciji neće utjecati na bilo koje odredbe koje na djelotvorniji način ostvaruju prava osoba s invaliditetom, a koje mogu biti sadržane u zakonima države potpisnice ili međunarodnom zakonu važećem u toj državi. Neće biti ograničenja ili ukidanja bilo kojeg od temeljnih ljudskih prava ili osnovnih sloboda priznatih ili postojećih u bilo kojoj državi potpisnici ove Konvencije na temelju zakona, konvencija, propisa ili običaja s isprikom da ova Konvencija ne priznaje ta prava ili da ih priznaje u manjem opsegu.

5. Odredbe ove Konvencije odnosit će se na sve dijelove saveznih država bez ikakvih ograničenja ili izuzetaka.

Članak 5.

JEDNAKOST I NEDISKRIMINACIJA

1. Države potpisnice prihvaćaju da su sve osobe jednake pred zakonom te imaju jednako pravo, bez ikakve diskriminacije, na zaštitu i dobrobit od zakona.

2. Države potpisnice će zabraniti bilo kakvu diskriminaciju na osnovi invaliditeta i osigurati će osobama s invaliditetom jednaku i učinkovitu zaštitu od diskriminacije.

3. Da bi promicale jednakost i ukinule diskriminaciju, države potpisnice će poduzeti sve primjerene korake za osiguravanje razumne prilagodbe.

4. Posebne mjere potrebne za ubrzavanje ili ostvarivanje de facto jednakosti osoba s invaliditetom neće se smatrati diskriminacijom prema odredbama ove Konvencije.

Članak 6.

ŽENE S INVALIDITETOM

1. Države potpisnice priznaju da su žene i djevojke s invaliditetom izložene višestrukoj diskriminaciji te će u tom smislu poduzeti mjere radi osiguranja punog i ravnopravnog uživanja svih njihovih ljudskih prava i temeljnih sloboda.
2. Države potpisnice će poduzeti sve odgovarajuće mjere radi osiguranja punog razvoja, napretka i osnaživanja položaja žena kako bi im zajamčile korištenje i uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda navedenih u ovoj Konvenciji.

Članak 7.

DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

1. Države potpisnice osigurat će sve potrebne mjere kako bi zajamčile djeci s teškoćama u razvoju puno uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda ravnopravno s drugom djecom.
2. U svim aktivnostima koje se odnose na djecu s teškoćama u razvoju prvenstveni će značaj biti pridat najboljim interesima djeteta.
3. Države potpisnice osigurat će da djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo slobodno izraziti svoje stavove o svim pitanjima koja ih se tiču, a njihovi stavovi će se razmatrati sukladno njihovoj dobi i zrelosti, ravnopravno s drugom djecom, a u ostvarivanju tog prava bit će im pružena pomoć u skladu s razinom teškoća u razvoju i uzrastom.

Članak 8.

PODIZANJE SVIJEŠTI

1. Države potpisnice se obvezuju odmah usvojiti učinkovite i primjerene mjere u svrhu:

- (a) podizanja razine svijesti u svim segmentima društva, uključujući i razinu obitelji, vezano uz invaliditet i osobe s invaliditetom, kao i promicanja poštivanja njihovih prava i dostojanstva;
  - (b) borbe protiv stereotipa, predrasuda i štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, uključujući one utemeljene na spolu i dobi;
  - (c) podizanje svijesti javnosti o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom.
2. Mjere za postizanje navedenih ciljeva uključuju:
- (a) Pokretanje i provođenje djelotvornih kampanja podizanja svijesti javnosti s ciljem:
    - (i) senzibiliziranja javnosti za prava osoba s invaliditetom;
    - (ii) promicanja pozitivne percepcije osoba s invaliditetom i većeg stupnja društvene svijesti o osobama s invaliditetom;
    - (iii) promicanja priznavanja vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti osoba s invaliditetom, te njihova doprinosa na radnom mjestu i tržištu rada;
  - (b) Osnaživanje stava poštivanju prava osoba s invaliditetom na svim razinama obrazovnog sustava, počevši kod sve djece već u ranoj životnoj dobi;
  - (c) Poticanje svih sredstava javnog priopćavanja na predstavljanje osoba s invaliditetom na način usklađen sa ciljevima ove Konvencije;
  - (d) Promicanje programa obuke za podizanje razine svijesti o osobama s invaliditetom i njihovim pravima.

Članak 9.

PRISTUPAČNOST

1. Države potpisnice ove Konvencije poduzet će odgovarajuće mjere osiguravanja pristupačnosti osobama s invaliditetom, izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, kao i drugim uslugama i kapacitetima otvorenim i namijenjenim javnosti, kako u urbanim, tako i u ruralnim područjima, na ravnopravnoj osnovi, kako bi osobama s invaliditetom osigurale život neovisan o tuđoj pomoći i potpuno sudjelovanje u svim područjima života. Ove će se mjere, koje će uključivati identifikaciju i uklanjanje barijera i prepreka pristupačnosti, primjenjivati, među ostalim, na:

- (a) građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta;
- (b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe hitnih intervencija.

2. Države potpisnice će također poduzeti odgovarajuće mjere radi:

- (a) razvijanja, poticanja i praćenja provođenja minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost prostora i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti;
- (b) osiguravanja da privatne pravne osobe koje nude prostor, sredstva i usluge namijenjene javnosti vode računa o svim aspektima pristupačnosti za osobe s invaliditetom;
- (c) pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom;

- (d) osiguranja natpisa na Brailleovom pismu i u lako čitljivom i razumljivom obliku u zgradama i drugim prostorima otvorenim za javnost;
- (e) osiguranja drugih oblika pomoći u vidu osobnih asistenata i posrednika, uključujući vodiče, čitače i stručne tumače za znakovni jezik, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost;
- (f) promicanja drugih odgovarajućih oblika pomoći i potpore osobama s invaliditetom kako bi im se osigurao pristup informacijama;
- (g) promicanja pristupačnosti novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava, uključujući internet;
- (h) promicanja oblikovanja, razvoja, proizvodnje i distribucije dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava u ranoj fazi, tako da te tehnologije i sustavi postanu pristupačni uz minimalne troškove.

Članak 10.

PRAVO NA ŽIVOT

Države potpisnice ponovo potvrđuju prirodeno pravo na život svih ljudskih bića i poduzet će sve potrebne mjere kako bi osigurale učinkovito uživanje tog prava osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugima.

Članak 11.

RIZIČNE SITUACIJE I HUMANITARNA KRIZNA STANJA

Države potpisnice poduzet će, u skladu sa svojim obvezama proisteklim iz međunarodnog prava, uključujući međunarodno humanitarno pravo i međunarodno pravo koje obuhvaća ljudska prava, sve potrebne mjere za osiguranje zaštite i sigurnosti osoba s invaliditetom u rizičnim situacijama, uključujući situacije oružanog sukoba, humanitarnih kriza i prirodne katastrofe.

Članak 12.

JEDNAKOST PRED ZAKONOM

1. Države potpisnice ponovo potvrđuju da osobe s invaliditetom imaju pravo svugdje biti priznate kao osobe s poslovnom sposobnošću.
2. Države potpisnice će prihvatiti da osobe s invaliditetom imaju punu poslovnu sposobnost na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života.
3. Države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere usmjerene na osiguravanje potrebne pomoći osobama s invaliditetom za osiguravanje poslovne sposobnosti.
4. Države potpisnice osigurat će da sve mjere koje se odnose na ostvarivanje poslovne sposobnosti predvide odgovarajuće i djelotvorne zaštitne mehanizme koji će sprečavati zlouporabu u skladu s međunarodnim pravom koje obuhvaća ljudska prava. Takvi zaštitni mehanizmi osigurat će da mjere koje se odnose na ostvarivanje poslovne sposobnosti poštuju prava, volju i sklonosti te osobe, da se isključi sukob interesa i zlouporaba utjecaja, da su proporcionalne i prilagođene osobnim okolnostima, da se primjenjuju u najkraćem mogućem vremenu i da podliježu redovitoj reviziji

nadležnog, nezavisnog i nepristranog tijela vlasti ili sudbenoga tijela. Zaštitni mehanizmi trebaju biti proporcionalni stupnju kojim takve mjere utječu na prava i interese osobe.

5. U skladu s odredbama ovog članka države potpisnice poduzet će odgovarajuće i svrsishodne mjere osiguranja jednakih prava osoba s invaliditetom da posjeduju i nasljeđuju imovinu, kontroliraju svoje vlastite financijske poslove i imaju jednak pristup bankovnim kreditima, hipotekama i drugim oblicima financiranja, te će također osigurati da osobe s invaliditetom ne budu bez vlastite volje lišene svojega vlasništva.

Članak 13.

PRISTUP PRAVOSUĐU

1. Države potpisnice osigurat će djelotvorni pristup pravosuđu osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim osobama, uključujući osiguravanje proceduralnih i dobi primjerenih prilagodbi, kako bi se olakšala njihova učinkovita uloga, bilo kao izravnih ili neizravnih sudionika, uključujući i svjedočenje, u svim sudskim postupcima, uključujući istražni postupak i druge prethodne faze postupka.

2. Da bi pomogle u osiguravanju učinkovitog pristupa pravdi osobama s invaliditetom, države potpisnici će promicati odgovarajuću obuku onih koji rade na pravosudnom području, uključujući policiju i zatvorsko osoblje.

Članak 14.

OSOBNJA SLOBODA I SIGURNOST

1. Države potpisnice će osigurati da osobe s invaliditetom na jednaki način kao i drugi:

- (a) uživaju pravo na osobnu slobodu i sigurnost;
  - (b) ne budu nezakonski ili samovoljno lišene slobode, da svako lišavanje slobode bude u skladu sa zakonom, te da ni u kom slučaju postojanja invaliditeta ne bude opravdanje za lišavanje slobode.
2. Ukoliko osobe s invaliditetom budu lišene slobode u bilo kojem postupku, države potpisnice osigurat će da im se na jednakopravnoj osnovi s drugim osobama zajamče prava u skladu s međunarodnim pravom koje obuhvaća ljudska prava i s njima će se postupiti u skladu s ciljevima i načelima ove Konvencije, uključujući i osiguravanje razumne prilagodbe.

Članak 15.

SLOBODA OD MUČENJA ILI OKRUTNOG, NEČOVJEČNOG ILI PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA

1. Nijedna osoba s invaliditetom neće biti podvrgnuta mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Posebno, nitko ne smije biti podvrgnut medicinskim ili znanstvenim pokusima bez svojega slobodnog pristanka.
2. Države potpisnice će poduzeti sve djelotvorne zakonodavne, upravne, pravosudne i druge mjere kako bi spriječile da osobe s invaliditetom, na jednakopravnoj osnovi s drugima, ne budu izložene mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Članak 16.

SLOBODA OD IZRABLJIVANJA, NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

1. Države potpisnice će poduzeti sve prikladne zakonodavne, upravne, socijalne, obrazovne i druge mjere zaštite osoba s

invaliditetom, kako unutar tako i izvan njihovog doma, od svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, uključujući i aspekte istih vezane uz spol.

2. Države potpisnice će također poduzeti sve primjerene mjere sprečavanja izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, osiguravajući osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima i skrbnicima, među ostalim, odgovarajuće oblike pomoći i potpore koji uvažavaju njihovu spol i dob, uključujući i osiguravanje informacija i edukacije o tome kako izbjeći, prepoznati i izvijestiti o slučajevima nasilja i zlostavljanja. Države potpisnice će osigurati senzibiliziranost za dob, spol i invaliditet prilikom pružanja ovih usluga.

3. Kako bi spriječile slučajeve izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, države potpisnice će osigurati učinkovit nadzor svih objekata i programa namijenjenih osobama s invaliditetom koji će provoditi neovisna tijela.

4. Države potpisnice će poduzeti sve prikladne mjere promicanja tjelesnog, kognitivnog i psihološkog oporavka, rehabilitacije i socijalne reintegracije osoba s invaliditetom koje su bile žrtve bilo kojeg oblika izrabljivanja, nasilja ili zlostavljanja, uključujući i uspostavu službi zaštite. Takav oporavak i reintegracija odvijat će se u okruženju koje potiče zdravlje, dobrobit, samopoštovanje, dostojanstvo i neovisnost osobe, vodeći računa o specifičnostima potreba koje proizlaze iz dobi i spola.

5. Države potpisnice će uvesti djelotvorno zakonodavstvo i politiku, uključujući zakonodavstvo i politike usmjerene na žene i djecu, kako bi osigurale da se slučajevi izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja osoba s invaliditetom identificiraju i istraže, i gdje je to primjereno, kazneno gone.

Članak 17.

ZAŠTITA OSOBNOG INTEGRITETA OSOBE

Svaka osoba s invaliditetom ima pravo na poštivanje svojega tjelesnog i mentalnog integriteta na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Članak 18.

SLOBODA KRETANJA I NACIONALNOST

1. Države potposnice će osobama s invaliditetom priznati prava na slobodu kretanja, na slobodu izbora mjesta stanovanja i na nacionalnost, na ravnopravnoj osnovi s drugima, uključujući i jamstvo da osobe s invaliditetom:
  - (a) imaju pravo steći nacionalnost i ne budu lišene svoje nacionalnosti samovoljno ili na osnovi invaliditeta;
  - (b) ne budu lišene, na osnovi invaliditeta, mogućnosti posjedovanja i korištenja dokumenata o svojoj nacionalnosti ili drugih identifikacijskih dokumenata, ili služenja ostalim odgovarajućim postupcima kao što su imigracijski postupci, koji mogu biti potrebni u cilju ostvarenja prava na slobodu kretanja;
  - (c) imaju pravo napustiti bilo koju zemlju, uključivši svoju vlastitu;
  - (d) ne budu lišene, proizvoljno ili temeljem svojega invaliditeta, prava ulaska u vlastitu zemlju.
2. Djeca s teškoćama u razvoju bit će evidentirana odmah po rođenju i od rođenja će imati pravo na ime, pravo na stjecanje nacionalnosti i, u mjeri u kojoj je to ostvarivo, imaju pravo znati tko su im roditelji kao i pravo da roditelji o njima vode brigu.

Članak 19.

NEOVISNO ŽIVLJENJE I UKLJUČENOST U ZAJEDNICU

Države potpisnice ove Konvencije priznaju jednako pravo svim osobama s invaliditetom na život u zajednici, s pravom izbora jednakim kao i za druge osobe, te će poduzeti učinkovite i odgovarajuće mjere kako bi olakšale osobama s invaliditetom puno uživanje ovoga prava i punog uključenja i sudjelovanja u zajednici, uključujući i osiguranje sljedećeg:

- (a) mogućnosti da osobe s invaliditetom odaberu svoje mjesto boravka, gdje i s kim će živjeti, na ravnopravnoj osnovi s drugima, te da nisu obvezne živjeti bilo kojim nametnutim načinom života;
- (b) pristupa širokom rasponu usluga koje različite službe potpore pružaju osobama s invaliditetom u njihovom domu ili ustanovama za smještaj, uključujući osobnu asistenciju potrebnu za potporu življenju i za uključenje u zajednicu, kao i za sprečavanje izolacije ili segregacije iz zajednice;
- (c) ravnopravnog pristupa osoba s invaliditetom uslugama, objektima i prostorima, namijenjenima općoj populaciji, te njihove primjerenosti potrebama osoba s invaliditetom.

Članak 20.

OSOBNA POKRETLJIVOST

Države potpisnice ove Konvencije će poduzeti djelotvorne mjere osiguranja slobode kretanja s najvećom mogućom neovisnošću za osobe s invaliditetom, uključujući:

- (a) olakšavanje slobode kretanja osoba s invaliditetom na način i u

- vrijeme koje one same izaberu, i po pristupačnoj cijeni;
- (b) olakšavanje dostupnosti osoba s invaliditetom kvalitetnim pomagalicama za kretanje, napravama, potpornim tehnologijama, te svim oblicima osobne asistencije i posrednicima, uključujući i pristupačnost cijena svih ovih oblika pomoći;
  - (c) pružanje obuke u vještinama kretanja osobama s invaliditetom, kao i specijalističkom osoblju koje radi s osobama s invaliditetom;
  - (d) poticanje poduzeća koja proizvode pomagala za kretanje, naprave i potporne tehnologije, na uvažavanje svih aspekata pokretljivosti osoba s invaliditetom.

Članak 21.

SLOBODA IZRAŽAVANJA I MIŠLJENJA, TE PRISTUP INFORMACIJAMA

Države potpisnice će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale ostvarenje ravnopravnog prava osoba s invaliditetom na slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući i slobodu traženja, dobivanja i prenošenja informacija i ideja, te prava na sve druge dostupne načine komuniciranja, prema vlastitu izboru, kao što je to navedeno u članku 2. ove Konvencije, uključujući i sljedeće:

- (a) pružanje informacija namijenjenih općoj javnosti, pravodobno i bez dodatnog troška, osobama s invaliditetom, na njima prihvatljiv način, koristeći pritom tehnologije i metode prilagođene različitim oblicima invaliditeta;
- (b) prihvaćanje i olakšavanje korištenja znakovnih jezika, Brailleovog pisma, augmentativne i alternativne komunikacije, i svih drugih dostupnih sredstava, načina i oblika komunikacije po izboru osoba s invaliditetom;

- (c) poticanje privatnih poduzeća koja pružaju usluge općoj populaciji, uključujući i usluge koje se pružaju putem interneta, u obliku koji je pristupačan osobama s invaliditetom;
- (d) poticanje sredstava javnog priopćavanja, uključujući i pružatelje informacija putem interneta, da svoje usluge učine pristupačnim osobama s invaliditetom;
- (e) priznavanje i promicanje upotrebe znakovnih jezika.

Članak 22.

POŠTIVANJE PRIVATNOSTI

1. Nijedna osoba s invaliditetom, bez obzira na prebivalište ili odabrani način života, neće biti izložena samovoljnom ili nezakonitom narušavanju svoje privatnosti, kao ni obitelji, doma, dopisivanja ili drugih oblika komuniciranja, niti će biti izložena nezakonitim napadima na svoju čast i ugled. Osobe s invaliditetom imaju pravo na zakonsku zaštitu od takvog narušavanja privatnosti ili napada na nju.
2. Države potpisnice će zaštititi privatnost osobnih, zdravstvenih i rehabilitacijskih podataka osoba s invaliditetom, na jednakoj osnovi s drugima.

Članak 23.

POŠTIVANJE DOMA I OBITELJI

1. Države potpisnice ove Konvencije će poduzeti učinkovite i odgovarajuće mjere otklanjanja diskriminacije protiv osoba s invaliditetom u svim pitanjima vezanim uz brak, obitelj, roditeljstvo i osobne odnose, a posebno će osigurati, na ravnopravnoj osnovi s

drugima:

- (a) prihvaćanje prava svih osoba s invaliditetom, koje su u dobi za brak, da sklope brak i zasnuju obitelj na osnovi slobodne i potpune suglasnosti budućih bračnih partnera;
- (b) prava osoba s invaliditetom na slobodno i odgovorno odlučivanje o broju djece i tome kada će ih imati kao i pravo na pristup informacijama, primjerenim njihovoj dobi, obrazovanju vezanom uz reprodukciju i planiranje obitelji, te sredstvima koja su im potrebna kako bi mogli ostvariti ova prava;
- (c) da osobe s invaliditetom, uključujući djecu, očuvaju svoju plodnost na ravnopravnoj osnovi s drugima.

2. Države potpisnice će osigurati prava i odgovornosti osoba s invaliditetom u pogledu skrbništva, čuvanja, dodjeljivanja i usvajanja djece, ili sličnih instituta, gdje ovi koncepti postoje u nacionalnom zakonodavstvu; u svim slučajevima prioritetno će se uzimati u obzir interesi djece. Države potpisnice će pružiti odgovarajuću pomoć osobama s invaliditetom u provedbi njihovih dužnosti u podizanju djece.

3. Države potpisnice će osigurati da djeca s teškoćama u razvoju imaju jednaka prava u pogledu obiteljskog života. S ciljem ostvarivanja tih prava i da bi se spriječilo sakrivanje, napuštanje, zanemarivanje i segregacija djece s teškoćama u razvoju, države potpisnice će osigurati rane i sveobuhvatne informacije, usluge i potporu djeci s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima.

4. Države potpisnice će osigurati da dijete ne bude odvojeno od svojih roditelja protivno njihovoj volji, osim ako nadležna tijela, nakon pravomoćne sudske odluke, u skladu s primjenjivim pravom i postupkom, ne utvrde da je takvo odvajanje potrebno u najboljem interesu djeteta. Ni u kojem slučaju dijete neće biti odvojeno od

roditelja na osnovi invaliditeta, bilo djeteta ili jednog ili oba roditelja.

5. Države potpisnice će, u slučajevima kad uža obitelj nije u stanju voditi brigu o djetetu s teškoćama u razvoju, poduzeti sve što je potrebno za alternativno zbrinjavanje u široj obitelji, a ukoliko to ne bi bilo moguće, unutar zajednice u obiteljskom okruženju.

Članak 24.

OBRAZOVANJE

1. Države potpisnice priznaju pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. U svrhu ostvarenja ovog prava bez diskriminacije i na osnovi jednakih mogućnosti, države potpisnice će osigurati sveobuhvatno obrazovanje na svim razinama, kao i cjeloživotno obrazovanje, usmjereno na:

- (a) puni razvoj ljudskog potencijala i osjećaja dostojanstva i vlastite vrijednosti, osnaživanja poštivanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i ljudske raznolikosti;
- (b) razvoj osobnosti osoba s invaliditetom, kao i njihovih talenata i kreativnosti, te mentalnih i tjelesnih sposobnosti, u njihovu punom potencijalu;
- (c) omogućavanje djelotvornog sudjelovanja osoba s invaliditetom u slobodnom društvu.

2. U ostvarenju ovog prava, države potpisnice će osigurati:

- (a) da osobe s invaliditetom ne budu isključene iz općeg obrazovnog sustava na osnovi svojeg invaliditeta, te da djeca s teškoćama u razvoju ne budu isključena iz besplatnog i obveznog osnovnog ili iz srednjeg obrazovanja na osnovi teškoća u razvoju;
- (b) da osobe s invaliditetom mogu imati pristup kvalitetnom i

- besplatnom osnovnom obrazovanju i srednjem obrazovanju, na ravnopravnoj osnovi s drugima, u zajednicama u kojima žive;
- (c) razumnu prilagodbu individualnim potrebama;
  - (d) da osobe s invaliditetom dobiju potrebnu pomoć, unutar općeg obrazovnog sustava, kako bi se olakšalo njihovo djelotvorno obrazovanje;
  - (e) pružanje učinkovitih individualiziranih mjera potpore u okruženjima koja najviše pridonose akademskom i socijalnom razvoju, u skladu s ciljem potpunog uključivanja.
3. Države potpisnice će omogućiti osobama s invaliditetom učenje životnih i društvenih razvojnih vještina kako bi olakšale njihovo puno i ravnopravno sudjelovanje u obrazovanju i životu kao članova zajednice. U tu svrhu, države potpisnice će učiniti sljedeće:
- (a) olakšati učenje Brailleovog pisma, alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, vještina orijentacije i pokretljivosti, te promicati potporu vršnjaka i mentorski rad;
  - (b) olakšati učenje znakovnog jezika i promicanje jezičnog identiteta zajednice gluhih;
  - (c) osigurati provođenje obrazovanja osoba, poglavito djece koja su slijepa, gluha ili gluhoslijepa na najprikladnijim jezicima i načinima komunikacije za te pojedince, i u okruženjima koja u najvećoj mogućoj mjeri potiču intelektualni i socijalni razvoj.
4. Kako bi pomogle u osiguranju ovog prava, države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere za zapošljavanje nastavnika, uključujući nastavnike s invaliditetom, koji znaju znakovni jezik i Brailleovo pismo i obučit će stručnjake i osoblje koje radi na svim razinama obrazovanja. Takva obuka će uključivati svijest o invaliditetu

i korištenje odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala za potporu osobama s invaliditetom.

5. Države potpisnice će osobama s invaliditetom osigurati pristup općem tercijarnom obrazovanju, stručnom usavršavanju, obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na osnovi izjednačenoj s drugima. U tu svrhu, države potpisnice će osigurati razumnu prilagodbu za osobe s invaliditetom.

Članak 25.

ZDRAVLJE

Države potpisnice priznaju pravo osobama s invaliditetom na uživanje najviših ostvarivih zdravstvenih standarda bez diskriminacije na osnovi invaliditeta. Države potpisnice će poduzeti sve prikladne mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale pristup zdravstvenim službama, uključujući rehabilitaciju povezanu sa zdravljem, vodeći računa o njihovom spolu. Države potpisnice posebno će:

- (a) osigurati osobama s invaliditetom isti opseg, kvalitetu i standard besplatnih ili dostupnih zdravstvenih usluga i programa koji se pružaju drugim osobama, uključujući područje spolnog i reproduktivnog zdravlja i zdravstvene programe kojima je obuhvaćeno cijelo stanovništvo;
- (b) osigurati zdravstvene usluge potrebne osobama s invaliditetom, uključujući primjerenu ranu identifikaciju i intervenciju, kao i usluge čija je namjena smanjenje i prevencija daljnjeg invaliditeta, uključujući invaliditet kod djece i starijih osoba;
- (c) pružati ove zdravstvene usluge što je moguće bliže zajednicama u kojima osobe s invaliditetom žive, uključujući ruralne krajeve;

- (d) zahtijevati od zdravstvenih radnika pružanje iste kvalitete usluga osobama s invaliditetom kao i drugima, i na osnovi slobodnog i informiranog pristanka, među ostalim podizanjem razine svijesti o ljudskim pravima, dostojanstvu, neovisnosti i potrebama osoba s invaliditetom kroz obuku i promicanje etičkih standarda u javnom i privatnom zdravstvenom sektoru;
- (e) zabraniti diskriminaciju osoba s invaliditetom u pružanju zdravstvenog osiguranja, kao i životnog osiguranja, gdje je to dopušteno nacionalnim zakonom, a što će biti osigurano pod poštenim i razumnim uvjetima;
- (f) spriječiti diskriminirajuće uskraćivanje zdravstvene zaštite ili zdravstvenih usluga ili hrane i pića temeljem invaliditeta.

Članak 26.

OSPOSOBLJAVANJE I REHABILITACIJA

1. Države potpisnice će poduzeti djelotvorne i prikladne mjere, uključujući pritom i vršnjačku pomoć, kako bi omogućile osobama s invaliditetom stjecanje i održavanje najveće moguće neovisnosti, i najpotpuniju moguću tjelesnu, mentalnu, društvenu i profesionalnu sposobnost, te punu uključenost i sudjelovanje u svim područjima života. U tu svrhu, države potpisnice će organizirati, ojačati i proširiti sveobuhvatne usluge i programe osposobljavanja i rehabilitacije, posebice na području zdravstva, zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih usluga, na način da:
  - (a) usluge i programi osposobljavanja i rehabilitacije započnu u najranijoj mogućoj fazi i budu temeljeni na multidisciplinarnoj procjeni individualnih potreba i jačih strana osobe;
  - (b) usluge i programi osposobljavanja i rehabilitacije podupru

sudjelovanje i uključenje u zajednicu i sve aspekte društva, da budu dobrovoljni te da budu dostupni osobama s invaliditetom na najbližoj mogućoj lokaciji njihovom prebivalištu, uključujući ruralna područja.

2. Države potpisnice će promicati razvoj temeljne i trajne obuke stručnjaka i drugog osoblja koje radi u službama osposobljavanja i rehabilitacije.
3. Države potpisnice će promicati dostupnost, poznavanje i upotrebu pomoćnih naprava i tehnologija oblikovanih za osobe s invaliditetom, a koje su vezane uz osposobljavanje i rehabilitaciju.

Članak 27.

RAD I ZAPOŠLJAVANJE

1. Države potpisnice priznaju pravo na rad osobama s invaliditetom, na jednakoj osnovi s drugima; ovo uključuje pravo na mogućnost zarađivanja za život od rada, slobodno odabranog ili prihvaćenog na tržištu rada i u radnom okruženju koje je otvoreno, uključujući i dostupno osobama s invaliditetom. Države potpisnice će osigurati i promicati ostvarenje prava na rad, uključujući pritom i one koji steknu invaliditet tijekom zaposlenja, poduzimanjem odgovarajućih koraka, uključujući i zakonodavstvo, s ciljem, među ostalim:
  - (a) zabrane diskriminacije temeljem invaliditeta u odnosu na sva pitanja vezana uz sve oblike zapošljavanja, uključujući uvjete pronalaženja kandidata, primanja na posao i zapošljavanja, trajanja zaposlenja, napredovanja u službi i sigurnih uvjeta rada koji ne štete zdravlju;
  - (b) zaštite osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima u pogledu pravednih i povoljnih uvjeta rada, uključujući jednake

- možnosti i jednaku plaću za rad iste vrijednosti, sigurne i zdrave uvjete rada, uz zaštitu od uznemiravanja i pravnu zaštitu u slučaju pritužbi;
- (c) osiguravanja ostvarivanja radničkih i sindikalnih prava osobama s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima;
  - (d) omogućavanja djelotvornog pristupa osoba s invaliditetom općim tehničkim programima, kao i programima profesionalne orijentacije, službama zapošljavanja i profesionalnom i trajnom obrazovanju;
  - (e) promicanja mogućnosti zapošljavanja i napredovanja u karijeri osoba s invaliditetom na tržištu rada, kao i pružanja pomoći u pronalaženju, dobivanju, zadržavanju posla i povratku na posao;
  - (f) promicanja mogućnosti samozapošljavanja, poduzetništva, razvoja zadrugarstva i pokretanja vlastitog posla;
  - (g) zapošljavanja osoba s invaliditetom u javnom sektoru;
  - (h) promicanja zapošljavanja osoba s invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuće politike i mjere, koje mogu uključivati afirmativne akcijske programe, poticaje i druge mjere;
  - (i) osiguranja prihvatljive prilagodbe okruženja na radnom mjestu za osobe s invaliditetom;
  - (j) promicanja stjecanja radnog iskustva osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada;
  - (k) promicanja programa strukovne i profesionalne rehabilitacije, zadržavanja posla i programa povratka na posao za osobe s invaliditetom.
2. Države potpisnice će osigurati da osobe s invaliditetom ne budu držane u ropskom ili podčinjenom odnosu i da budu, pod jednakim uvjetima kao i druge osobe, zaštićene od prisilnog rada.

Članak 28.

PRIMJERENI ŽIVOTNI STANDARD I SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Države potpisnice priznaju pravo osobama s invaliditetom na odgovarajući životni standard za njih i njihove obitelji, uključujući odgovarajuću prehranu, odijevanje, stanovanje, kao i na stalno unaprjeđenje životnih uvjeta te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta.
2. Države potpisnice priznaju pravo osoba s invaliditetom na socijalnu zaštitu i na uživanje tog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta, te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava, uključujući i mjere u svrhu:
  - (a) osiguranja jednakog pristupa osoba s invaliditetom čistoj vodi i osiguranja dostupnosti odgovarajućih i financijski pristupačnih usluga i drugih vrsta pomoći vezanih uz potrebe koje proizlaze iz invaliditeta;
  - (b) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom, posebice žena, djevojaka i osoba starije životne dobi s invaliditetom, programima socijalne zaštite i programima smanjenja siromaštva;
  - (c) osiguranja pristupa državnoj pomoći osobama s invaliditetom i njihovih obitelji koje žive u uvjetima siromaštva kako bi podmirili izdatke vezane uz invaliditet, uključujući odgovarajuću obuku, savjetovanje, financijsku pomoć i povremenu pomoć u kući oko skrbi za osobu s invaliditetom;
  - (d) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom javnim programima stambenoga zbrinjavanja;
  - (e) osiguranja ravnopravnoga pristupa osobama s invaliditetom programima i beneficijama mirovinskog osiguranja.

Članak 29.

SUDJELOVANJE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Države potpisnice će osobama s invaliditetom jamčiti njihova politička prava i mogućnost njihova uživanja na jednakoj osnovi s drugima, te će:

- (a) osigurati da osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i u potpunosti sudjelovati u političkom i javnom životu na jednakoj osnovi s drugima, izravno ili putem slobodno izabраниh predstavnika, uključujući i pravo i mogućnost da glasuju i budu birani, među ostalim:
  - (i) osiguravajući da glasačke procedure, prostori i materijali budu prikladni, dostupni i laki za razumijevanje i uporabu;
  - (ii) štiteći pravo osoba s invaliditetom na tajno glasovanje na izborima i javnim referendumima, bez zastrašivanja, kao i pravo samostalnog kandidiranja na izborima i obavljanja svih javnih funkcija na svim razinama vlasti, omogućavajući uporabu potpornih i novih tehnologija gdje je to primjereno;
  - (iii) osiguravajući slobodno izražavanje volje osoba s invaliditetom kao birača, i u tu svrhu, gdje je to potrebno, na njihov zahtjev dopustiti pomoć u glasovanju od strane osobe po njihovu vlastitom izboru;
- (b) aktivno promicati okruženje u kojem osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i u potpunosti sudjelovati u vođenju javnih poslova, bez diskriminacije i na jednakoj osnovi s drugima, te ohrabriti njihovo sudjelovanje u javnim poslovima, uključujući:
  - (i) sudjelovanje u nevladinim organizacijama i udrugama koje se bave javnim i političkim životom države, uključujući aktivnosti i vođenje političkih stranaka;

- (ii) osnivanje i učlanjivanje u organizacije osoba s invaliditetom kako bi ih one predstavljale na međunarodnoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Članak 30.

SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU, REKREACIJI, RAZONODI I ŠPORTU

1. Države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom pravo na sudjelovanje u kulturnom životu na jednakoj osnovi s drugima, te će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe s invaliditetom:
  - (a) imaju pristup kulturnim materijalima u svim dostupnim oblicima;
  - (b) imaju pristup TV programima, filmovima, kazalištu i drugim kulturnim aktivnostima, u svim dostupnim oblicima;
  - (c) imaju pristup mjestima kulturnih događanja ili usluga, kao što su kazališta, muzeji, kino dvorane, knjižnice i turističke usluge, te, koliko je to moguće, spomenicima i mjestima od nacionalnoga kulturnog značenja.
2. Države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi omogućile osobama s invaliditetom razvoj i korištenje svojega kreativnog, umjetničkog i intelektualnog potencijala, ne samo za vlastitu dobrobit, nego također i za obogaćivanje društva.
3. Države potpisnice će poduzeti sve odgovarajuće korake kako bi osigurale da zakoni koji štite intelektualna vlasnička prava ne sadrže nerazumne ili diskriminirajuće prepreke pristupu osoba s invaliditetom kulturnim materijalima, poštujući pritom odredbe međunarodnog prava.

4. Osobe s invaliditetom će imati pravo, na ravnopravnoj osnovi s drugima, na priznavanje i potporu svojem specifičnom kulturnom i jezičnom identitetu, uključujući znakovni jezik i kulturu gluhih.

5. S ciljem omogućavanja sudjelovanja osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima u rekreativnim, slobodnim i športskim aktivnostima, te razonodi, države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere u svrhu:

- (a) poticanja i promicanja sudjelovanja, u najvećoj mogućoj mjeri, osoba s invaliditetom u redovnim športskim aktivnostima na svim razinama;
- (b) osiguranja mogućnosti organiziranja, razvoja i sudjelovanja u športskim i rekreacijskim aktivnostima namijenjenim osobama s invaliditetom i u tu će se svrhu poticati osiguravanje odgovarajućeg vodstva, obuke i sredstava, na jednakoj osnovi s drugima;
- (c) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom športskim, rekreacijskim i turističkim odredištima;
- (d) osiguranja djeci s teškoćama u razvoju jednakog pristupa sudjelovanju u igri, rekreaciji, slobodnim i športskim aktivnostima, uključujući i one aktivnosti koje su dio obrazovnog sustava;
- (e) osiguranja pristupa osobama s invaliditetom uslugama koje pružaju organizatori rekreacijskih, turističkih, slobodnih i športskih aktivnosti.

Članak 31.

STATISTIKA I PRIKUPLJANJE PODATAKA

1. Države potpisnice se obvezuju prikupljati potrebne informacije, uključujući statističke podatke, kako bi omogućile formuliranje i provedbu politike koja će ovu Konvenciju učiniti djelotvornom. Proces prikupljanja i obrade ovih podataka će biti:
  - (a) u suglasnosti sa zakonski uspostavljenom zaštitom, uključujući zakonodavstvo o zaštiti podataka, u pogledu povjerljivosti i poštivanje privatnosti osoba s invaliditetom;
  - (b) u suglasnosti s međunarodno prihvaćenim normama zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda i etičkih načela statistike.
2. Podatci prikupljeni u skladu s ovim člankom bit će razvrstani na odgovarajući način i korišteni kao pomoć u procjeni provođenja obveza država potpisnica preuzetih ovom Konvencijom te za identifikaciju i otklanjanje prepreka s kojima se osobe s invaliditetom suočavaju u ostvarivanju svojih prava.
3. Države potpisnice će preuzeti odgovornost za distribuciju ovih statističkih podataka i osigurati će njihovu dostupnost osobama s invaliditetom i drugima.

Članak 32.

MEĐUNARODNA SURADNJA

1. Države potpisnice prihvaćaju važnost međunarodne suradnje i njezinog promicanja u podupiranju nacionalnih napora za postizanje svrhe i ciljeva ove Konvencije te će poduzeti odgovarajuće i učinkovite mjere u tom pogledu, zajedno s drugim državama i, kad je to primjereno, u partnerstvu s odgovarajućim međunarodnim

i regionalnim organizacijama i civilnim društvom, posebice s organizacijama osoba s invaliditetom. Takve mjere mogu, među ostalim, uključivati:

- (a) osiguravanje da međunarodna suradnja, uključujući međunarodne programe razvoja, bude sveobuhvatna i pristupačna osobama s invaliditetom;
- (b) olakšavanje i podržavanje izgradnje kapaciteta, uključujući razmjenu i međusobno dijeljenje informacija, iskustava, programa izobrazbe i najboljih primjera iz prakse;
- (c) olakšavanje suradnje u istraživanju i pristupu znanstvenim i tehničkim spoznajama;
- (d) pružanje, prema potrebi, tehničke i ekonomske pomoći, uključujući olakšavanja pristupa i razmjenu pristupačnih i potpornih tehnologija te kroz prijenos tehnologija.

2. Odredbe ovoga članka ne utječu na obveze svake države stranke da ispuni svoje obveze preuzete temeljem ove Konvencije.

Članak 33.

NACIONALNA PROVEDBA I PRAĆENJE

1. Države potpisnice će odrediti, u skladu sa svojim ustrojem, jedno ili više središnjih mjesta unutar vlade za pitanja vezana uz provedbu ove Konvencije i posvetiti dužnu pozornost uspostavi ili imenovanju koordinacijskog mehanizma u okviru vlade koji će omogućiti povezivanje aktivnosti među različitim sektorima i na različitim razinama.

2. Države potpisnice će, uskladu sa svojim pravnim i administrativnim sustavom, održavati, osnaživati, imenovati ili uspostaviti okvir za

djelovanje unutar odnosne države potpisnice, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama, kako bude primjereno, koji će promicati, štititi i nadzirati provedbu ove Konvencije. Prigodom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma, države potpisnice će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcioniranje nacionalnih institucija za zaštitu i promicanje ljudskih prava.

3. Civilno društvo, a posebice osobe s invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, bit će uključene i u punoj mjeri sudjelovati u procesu praćenja provedbe.

Članak 34.

ODBOR ZA PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

1. Radi izvršavanja ovdje navedenih funkcija uspostaviti će se Odbor za prava osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Odbor).

2. Odbor će se, u trenutku stupanja ove Konvencije na snagu, sastojati od dvanaest stručnjaka. Nakon dodatnih šezdeset ratifikacija ili pristupanja Konvenciji, članstvo Odbora će se povećati za šest članova, te će dostići broj od najviše osamnaest članova.

3. Članovi Odbora će obavljati dužnost kao privatne osobe i bit će visokog moralnog ugleda s priznatom stručnošću i iskustvom na području uređenom ovom Konvencijom. Pri nominiranju svojih kandidata države članice su pozvane voditi računa o odredbama navedenim u članku 4. stavku 3. ove Konvencije.

4. Države potpisnice će izabrati članove Odbora vodeći računa o ravnomjernoj geografskoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacijskih oblika i različitih pravnih sustava, ravnomjernoj zastupljenosti spolova i sudjelovanju stručnjaka s invaliditetom.

5. Članovi Odbora bit će odabrani tajnim glasovanjem s popisa osoba koje imenuju države potpisnice između svojih državljana na sastancima Konferencije država potpisnica. Na tim sastancima, na kojima će dvije trećine država potpisnica činiti kvorum, osobe izabrane u Odbor bit će one koje dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika država potpisnica koje glasuju.
6. Početni izbori održat će se najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Konvencije. Najmanje četiri mjeseca prije datuma svakog izbora glavni tajnik Ujedinjenih naroda uputit će pismo državama potpisnicama pozivajući ih na dostavu nominacija u roku dva mjeseca. Glavni tajnik će potom pripremiti abecedni popis svih tako nominiranih osoba, s označenom državom potpisnicom koja ih je nominirala, a zatim će taj popis uputiti državama potpisnicama ove Konvencije.
7. Članovi Odbora birat će se na četiri godine. Na tu će dužnost moći će biti birani još jednom. Međutim, mandat šest članova, biranih na prvim izborima, isteći će nakon dvije godine; odmah nakon prvih izbora imena ovih šest članova odredit će predsjedavajući ždrijebom na sastanku navedenom u stavku 5. ovoga članka.
8. Izbor šest dodatnih članova Odbora obaviti će se prilikom redovnih izbora, u skladu s odgovarajućim odredbama ovoga članka.
9. Ukoliko član Odbora umre ili da ostavku ili izjavi da iz nekih drugih razloga ne može više obavljati svoju dužnost, država potpisnica, koja je nominirala tog člana, imenovat će drugog stručnjaka istih kvalifikacije koji udovoljava uvjetima navedenim u odredbama ovoga članka, kako bi obavljao dužnost do kraja mandata.
10. Odbor će usvojiti svoj poslovnik o radu.
11. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda će osigurati potrebno osoblje, opremu i prostorije potrebne za učinkovito funkcioniranje Odbora prema ovoj Konvenciji i sazvat će njegov prvi sastanak.

12. Uz odobrenje Opće skupštine, članovi Odbora osnovanoga prema odredbama ove Konvencije, primat će naknadu iz izvora Ujedinjenih naroda pod uvjetima koje postavi skupština, imajući u vidu važnost odgovornosti Odbora.

13. Članovi Odbora imat će pravo na sredstva i prostor, povlastice i imunitete stručnjaka u misiji Ujedinjenih naroda u skladu s odnosnim odredbama Konvencije o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih naroda.

Članak 35.

IZVJEŠĆA DRŽAVA POTPISNICA

1. Svaka država potpisnica će Odboru podnijeti sveobuhvatno izvješće, preko glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, o mjerama poduzetim radi ostvarenja obveza preuzetih potpisivanjem ove Konvencije i o napretku ostvarenom u tom pogledu, u roku od dvije godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije za svaku odnosnu državu potpisnicu.

2. Nakon toga će države potpisnice podnositi daljnja izvješća najmanje svake četiri godine i dalje kad god to Odbor bude zatražio.

3. Odbor će dati smjernice vezane uz sadržaj izvješća.

4. Država potpisnica koja je podnijela sveobuhvatno početno izvješće Odboru ne treba u narednim izvješćima ponavljati već dostavljene podatke. Pri pripremanju izvješća za Odbor države potpisnice bi to trebale činiti kroz otvoren i transparentni postupak i uzimati u obzir odredbe članka 4. stavka 3. ove Konvencije.

5. Izvješća mogu ukazivati na čimbenike i teškoće koje utječu na stupanj ispunjenja obveza koje proizlaze iz ove Konvencije.

Članak 36.

RAZMATRANJE IZVJEŠĆA

1. Odbor će razmatrati svako izvješće i sačiniti će, prema tome kako bude procijenio primjerenim, svoje prijedloge i opće preporuke o izvješću te ih proslijediti odnosnoj državi potpisnici. Država potpisnica može potom odgovoriti Odboru navodeći sve podatke koje želi. Odbor može od država potpisnica tražiti dodatne podatke relevantne za provođenje ove Konvencije.
2. Ako država potpisnica značajno zakasni s podnošenjem izvješća, Odbor može obavijestiti odnosnu državu potpisnicu o potrebi razmatranja provedbe ove Konvencije u toj državi potpisnici, na temelju pouzdanih podataka dostupnih Odboru, ukoliko se potrebno izvješće ne podnese u roku od tri mjeseca nakon obavijesti. Odbor će pozvati odnosnu državu potpisnicu na sudjelovanje u takvom razmatranju. Ukoliko država potpisnica odgovori podnošenjem relevantnog izvješća, primjenjivat će se odredbe stavka 1. ovog članka.
3. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda stavit će izvješća na raspolaganje svim državama potpisnicama.
4. Države potpisnice će staviti svoja izvješća na raspolaganje javnosti u svojim zemljama i omogućit će davanja prijedloga i općih preporuka koje se odnose na ova izvješća.
5. Odbor će prenijeti, kad to bude smatrao prikladnim, izvješća država potpisnica specijaliziranim agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih naroda i drugim nadležnim tijelima kako bi razmotrili zahtjev ili ukazanu potrebu za tehničkim savjetom ili pomoći koja bi se u njima tražila, zajedno s eventualnim primjedbama i preporukama Odbora o tim zahtjevima ili potrebama.

Članak 37.

SURADNJA IZMEĐU DRŽAVA POTPISNICA I ODBORA

1. Svaka država potpisnica će surađivati s Odborom i pomagati njegovim članovima u ispunjavanju njihovih dužnosti.
2. U svojem odnosu s državom potpisnicom Odbor će razmotriti načine i sredstva za poboljšanje sposobnosti države u provođenju ove Konvencije, uključujući i međunarodnu suradnju.

Članak 38.

ODNOS ODBORA S DRUGIM TIJELIMA

Da bi se potaklo učinkovito provođenje ove Konvencije i ohrabrila međunarodna suradnja po području koje ova Konvencija obuhvaća:

- (a) Specijalizirane agencije i druga tijela Ujedinjenih naroda imat će pravo biti prisutna pri razmatranju provedbe onih odredbi ove Konvencije koje ulaze u njihov djelokrug rada. Odbor može, kada to procijeni prikladnim, pozvati specijalizirane agencije i druga nadležna tijela da daju stručno mišljenje o provođenju Konvencije na područjima koja ulaze u njihov djelokrug. Odbor može pozvati specijalizirane agencije i druga tijela Ujedinjenih naroda da podnesu izvješća o provođenju Konvencije na područjima koja potpadaju u njihov djelokrug;
- (b) U vršenju svojega mandata Odbor će konzultirati, kada to bude prikladno, druga odgovarajuća tijela osnovana temeljem međunarodnih pravnih dokumenata o ljudskim pravima u cilju osiguravanja dosljednosti njihovih smjernica o izvješćivanju, komentara i općih preporuka, te radi izbjegavanja dvostrukosti i preklapanja u obavljanju njihovih dužnosti.

Članak 39.

IZVJEŠĆE ODBORA

Odbor će svake dvije godine izvješćivati Opću skupštinu i Gospodarsko i socijalno vijeće o svojim aktivnostima i može davati prijedloge i opće preporuke utemeljene na pregledu izvješća i podataka dobivenih od država potpisnica. Takvi prijedlozi i opće preporuke će biti uključene u izvješće Odbora zajedno s komentarima država potpisnica ukoliko ih one budu imale.

Članak 40.

KONFERENCIJA DRŽAVA POTPISNICA

1. Države potpisnice će se redovito sastajati na Konferenciji država potpisnica kako bi razmotrile bilo koje pitanje vezano uz provedbu ove Konvencije.
2. Najkasnije šest mjeseci nakon što ova Konvencija bude stupila na snagu, Glavni tajnik Ujedinjenih naroda će sazvati Konferenciju država potpisnica. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda sazivat će naredne sastanke svake dvije godine ili u skladu s odlukom Konferencije država potpisnica.

Članak 41.

DEPOZITAR

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda bit će depozitar ove Konvencije.

Članak 42.

POTPISIVANJE

Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje svim državama i organizacijama regionalne integracije u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku od 30. ožujka 2007. godine.

Članak 43.

PRISTANAK NA PRIHVAĆANJE OBVEZA IZ KONVENCIJE

Ova će Konvencija podlijegati ratifikaciji zemalja potpisnica i formalnoj potvrdi organizacija regionalne integracije koje su je potpisale. Bit će otvorena za pristupanje svim državama ili organizacijama regionalne integracije koje nisu potpisale Konvenciju.

Članak 44.

ORGANIZACIJE REGIONALNE INTEGRACIJE

1. “Organizacija regionalne integracije” označavat će organizaciju koju osnivaju suverene države odnosno regije, na koju su zemlje članice prenijele nadležnost po pitanjima uređenim ovom Konvencijom. Takve organizacije će u svojim dokumentima formalnog potvrđivanja ili pristupanja naznačiti opseg nadležnosti u odnosu na pitanja uređena ovom Konvencijom. One će naknadno obavijestiti depozitara o svakoj suštinskoj izmjeni u opsegu njihove nadležnosti.
2. Korištenje izraza “države potpisnice” u ovoj Konvenciji odnosit će se na te organizacije u granicama njihove nadležnosti.
3. Za potrebe članka 45., stavka 1. i članka 47., stavaka 2. i 3., bilo koji instrument koji položi organizacija regionalne integracije neće se ubrajati.

4. Organizacije regionalne integracije mogu, u pitanjima iz svoje nadležnosti, ostvariti pravo glasa na Konferenciji država potpisnica s brojem glasova jednakim broju država članica koje su potpisnice ove Konvencije. Takva organizacija neće moći ostvariti svoje pravo na glasovanje ako bilo koja od njenih država članica iskoristi svoje pravo i obrnuto.

Članak 45.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ova će Konvencija stupiti na snagu tridesetog dana nakon dana pohrane dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupu kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.
2. Za svaku državu ili organizaciju regionalne integracije koja ratificira, formalno potvrdi ili pristupi Konvenciji nakon polaganja dvadesetog takvog instrumenta, Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana nakon polaganja njezine vlastitog instrumenta.

Članak 46.

REZERVE

1. Rezerve nespojive s ciljem i svrhom ove Konvencije neće biti dozvoljene.
2. Rezerve se mogu povući u bilo koje vrijeme.

Članak 47.

AMANDMANI

1. Bilo koja država potpisnica može predložiti amandman na ovu Konvenciju i dostaviti ga Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Glavni tajnik će potom obavijestiti o predloženim amandmanu

države potpisnice, sa zahtjevom da se izvjasne žele li sazvati konferenciju država potpisnica u svrhu razmatranja i glasanja o tim prijedlozima. U slučaju da se, unutar četiri mjeseca od dana takve obavijesti, najmanje jedna trećina država potpisnica izjasni u korist sazivanja takve konferencije, Glavni tajnik će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Bilo koji amandman koji bude prihvaćen od dvotrećinske većine država potpisnica, koje budu prisutne i koje budu glasale na konferenciji, bit će upućena na odobrenje Općoj skupštini, a zatim i svim državama potpisnicama na prihvaćanje.

2. Amandman koji bude prihvaćen i potvrđen u skladu sa stavkom 1. ovog članka stupit će na snagu tridesetoga dana nakon što broj položenih dokumenata o prihvaćanju dostigne dvije trećine broja država potpisnica na dan prihvaćanja amandmana. Nakon toga, amandman će stupiti na snagu za svaku državu potpisnicu tridesetoga dana nakon polaganja vlastitog dokumenta o prihvaćanju. Amandman će biti obvezujuća samo za one države potpisnice koje ga prihvate.

3. Ako Konferencija država potpisnica tako odluči konsenzusom, amandman je usvojen i potvrđen u skladu sa stavkom 1. koji se odnosi isključivo na članke 34., 38., 39. i 40., stupit će na snagu za sve države potpisnice tridesetoga dana nakon što broj položenih instrumenata o prihvaćanju dostigne dvije trećine broja država potpisnica na dan usvajanja amandmana.

Članak 48.

OTKAZIVANJE KONVENCIJE

Država potpisnica može pisanom obaviješću Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda otkazati Konvenciju. Otkaz će stupiti na snagu godinu dana nakon dana kada Glavni tajnik zaprimi obavijest.

Članak 49.

PRISTUPAČNI FORMAT

Tekst ove Konvencije će biti raspolaganju u pristupačnim formatima.

Članak 50.

IZVORNICI

Tekstovi ove Konvencije na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom će biti jednako izvorni.

Kao potvrdu toga, niže potpisani opunomoćnici, koje su njihove vlade sukladno primjenjivim propisima za to ovlastile, potpisali su ovu Konvenciju.

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom

Države potpisnice ovoga Protokola složile su se sljedećem:

Članak 1.

1. Država potpisnica ovoga Protokola (u daljnjem tekstu “država potpisnica”) priznaje nadležnost Odbora za prava osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu “Odbor”) za primanje i razmatranje predstavki pojedinaca ili u ime pojedinaca ili skupina pojedinaca koji su u njezinoj pravnoj nadležnosti, a koji tvrde da su žrtve kršenja odredaba ove Konvencije od strane te države potpisnice.
2. Odbor neće primiti predstavke koji se odnose na državu potpisnicu Konvencije ukoliko ona nije potpisnica ovoga Protokola.

Članak 2.

Odbor će smatrati da je predstavka neprihvatljiva ako:

- (a) je predstavka anonimna;
- (b) predstavka predstavlja zlouporabu prava podnošenja takvih predstavki ili nije u skladu s odredbama ove Konvencije;
- (c) je Odbor već razmatrao isto pitanje ili je ono bilo ili je ono predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodnog ispitivanja ili rješavanja;
- (d) nisu iscrpljeni svi raspoloživi pravni lijekovi važeći u državi potpisnici. Ovo se pravilo neće primjenjivati kad je primjena pravnih lijekova bezrazložno produžena ili kad nije izgledno da će imati učinkoviti rezultat;

- (e) je očigledno neutemeljena ili nije dovoljno obrazložena; ili kada
- (f) su činjenice koje su predmet predstavke nastupile prije stupanja na snagu ovoga Protokola za odnosnu državu potpisnicu, osim ako se te činjenice nastave nakon toga datuma.

Članak 3.

U skladu s odredbama članka 2. ovog Protokola, Odbor će predstavku koja mu je podnesena kao povjerljiva dati na uvid državi potpisnici. Država primateljica će u roku od šest mjeseci Odboru dostaviti pisano objašnjenje ili izjavu kojom objašnjava odnosni slučaj i o pravnom lijeku ukoliko ga je ta država primijenila.

Članak 4.

1. U bilo kojem trenutku nakon primitka predstavke i prije odlučivanja o njezinoj osnovanosti, Odbor može uputiti odnosnoj državi zahtjev za žurnim razmatranjem poduzimanja onih žurnih mjera koje mogu biti potrebne radi izbjegavanja moguće nepopravljive štete žrtvi ili žrtvama navodnoga kršenja njihovih prava.
2. Kada se Odbor služi svojim ovlastima iz stavka 1. ovoga članka, time ne prejudicira odluku o prihvatljivosti ili o osnovanosti predstavke.

Članak 5.

Odbor će održavati zatvorene sjednice kad razmatra predstavke podnesene u skladu s ovim Protokolom. Nakon razmatranja predstavke Odbor će uputiti prijedloge i preporuke, ukoliko ih ima, odnosnoj državi potpisnici i podnositelju predstavke.

Članak 6.

1. Ukoliko Odbor primi pouzdane obavijesti koje ukazuju da država potpisnica ozbiljno i sustavno krši prava iz ove Konvencije, Odbor će pozvati državu potpisnicu na suradnju u razmatranju tih obavijesti i u tome će cilju dostaviti primjedbe vezane uz odnosne obavijesti.
2. Uzimajući u obzir primjedbe koje je mogla dostaviti odnosna država potpisnica, kao i svaku drugu pouzdanu obavijest koja mu je dostupna, Odbor može odrediti jednog ili više svojih članova za provedbu istrage i podnošenje žurnoga izvješća Odboru. Kada je to opravdano i uz suglasnost države potpisnice, istraga može uključivati i posjetu njezinom državnom teritoriju.
3. Nakon razmatranja nalaza takve istrage, Odbor će dostaviti te nalaze odnosnoj državi potpisnici zajedno s mogućim komentarima i preporukama.
4. Odnosna država potpisnica će, u roku od šest mjeseci po primitku nalaza, komentara i preporuka koje joj je Odbor dostavio, dostaviti svoje primjedbe Odboru.
5. Takva će se istraga provoditi povjerljivo, a tražit će se suradnja države potpisnice u svim fazama postupka.

Članak 7.

1. Odbor može pozvati odnosnu državu potpisnicu da u svoje izvješće prema članku 35. Konvencije uvrsti podatke o mjerama poduzetim kao odgovor na istragu provedenu u skladu s člankom 6. ovoga Protokola.
2. Odbor može, ukoliko je to potrebno, po isteku razdoblja od šest mjeseci navedenoga u članku 6., stavak 4., pozvati odnosnu državu potpisnicu da ga informira o mjerama koje je poduzela kao odgovor na istragu.

Članak 8.

Svaka država potpisnica može, u vrijeme potpisivanja ili ratifikacije ovog Protokola ili pristupanja, izjaviti da ne priznaje nadležnost Odbora navedenu u člancima 6. i 7.

Članak 9.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda bit će depozitar ovoga Protokola.

Članak 10.

Ovaj Protokol bit će otvoren za potpisivanje državama potpisnicama Konvencije i organizacijama regionalne integracije u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku od 30. ožujka 2007. godine.

Članak 11.

Ovaj će Protokol podlijezati ratifikaciji država potpisnica ovog Protokola koje su potpisale ili pristupile Konvenciji. Podlijezati će formalnom potvrđivanju potpisnica-organizacija regionalne integracije koje su formalno potvrdile ili pristupile Konvenciji. Bit će otvoren za pristup svim državama ili organizacijama regionalne integracije koje su ratificirale, formalno potvrdile i pristupile Konvenciji, a koje nisu potpisale Protokol.

Članak 12.

1. “Organizacija regionalne integracije” označavat će organizaciju koju osnivaju suverene države odnosno regije, na koju su zemlje članice prenijele nadležnost po pitanjima uređenim ovom Konvencijom i ovim Protokolom. Takve organizacije će u svojim dokumentima formalnog potvrđivanja ili pristupanja naznačiti opseg nadležnosti u

odnosu na pitanja uređena ovom Konvencijom i ovim Protokolom. One će naknadno obavijestiti depozitara o svakoj suštinskoj izmjeni u opsegu njihove nadležnosti.

2. Služenje izrazom “države potpisnice” u ovom će se Protokolu odnositi na te organizacije u granicama njihove nadležnosti.
3. Za potrebe članka 13., stavak 1. i članka 15., stavak 2., bilo koji instrument koji podnese organizacija regionalne integracije neće se ubrajati.
4. Organizacije regionalne integracije, u pitanjima iz svoje nadležnosti, mogu ostvariti svoje pravo glasa na sastancima država potpisnica s brojem glasova jednakim broju država članica te organizacije koje su potpisnice ovog Protokola. Takva organizacija neće moći ostvariti svoje pravo na glasovanje ako bilo koja od njezinih država članica iskoristi svoje pravo i obrnuto.

Članak 13.

1. Nakon stupanja na snagu Konvencije, ovaj Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana nakon polaganja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu ili organizaciju regionalne integracije koja ratificira, formalno potvrđuje ili pristupa Protokolu nakon polaganja desetog takvog instrumenta, Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana nakon polaganja vlastite instrumenta.

Članak 14.

1. Rezerve nespojive s ciljem i svrhom ovog Protokola neće biti dozvoljene.
2. Rezerve se mogu povući u bilo koje vrijeme.

Članak 15.

1. Bilo koja država potpisnica može predložiti amandman na ovaj Protokol i dostaviti ju Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Glavni tajnik će potom obavijestiti o predloženom amandmanu države potpisnice, sa zahtjevom da se izjasne žele li sazvati konferenciju država potpisnice u svrhu razmatranja i glasanja o tim prijedlozima. U slučaju da se, unutar četiri mjeseca od dana takve obavijesti, najmanje jedna trećina država potpisnica izjasni u korist sazivanja takve konferencije, Glavni tajnik će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Bilo koji amandman koji bude prihvaćen od dvotrećinske većine država potpisnica, koje budu prisutne i koje budu glasale na konferenciji, bit će upućen na odobrenje Općoj skupštini, a zatim i svim državama potpisnicama na prihvaćanje.

2. Amandman koji budu prihvaćen i potvrđen u skladu sa stavkom 1. ovog članka stupit će na snagu tridesetoga dana nakon što broj položenih dokumenata o prihvaćanju dostigne dvije trećine broja država potpisnica na dan prihvaćanja amandmana. Nakon toga, amandman će stupiti na snagu za svaku državu potpisnicu tridesetoga dana nakon polaganja vlastitog dokumenta o prihvaćanju. Amandman će biti obvezujući samo za one države potpisnice koje ga prihvate.

Članak 16.

Država potpisnica može pisanom obaviješću Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda otkazati ovaj Protokol. Otkazivanje stupa na snagu godinu dana nakon dana kada Glavni tajnik zaprimi obavijest.

Članak 17.

Tekst ovoga Protokola bit će na raspolaganju u pristupačnim formatima.

Članak 18.

Tekstovi ovoga Protokola na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom bit će jednako izvorni.

Kao potvrdu toga, niže potpisani opunomoćenici, koje su njihove vlade sukladno primjenjivim propisima za to ovlastile, potpisali su ovaj Protokol.

ISBN 953-7438-05-8